

Sammlaren

Tidskrift för

svensk litteraturvetenskaplig forskning

Årgång 119 1998

Svenska Litteratursällskapet

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Göteborg: Lars Lönnroth, Stina Hansson

Lund: Per Rydén, Margareta Wirmark, Eva Hættner Aurelius

Stockholm: Ingemar Algulin, Anders Cullhed

Uppsala: Bengt Landgren, Johan Svedjedal, Torsten Pettersson

Redaktörer: Hans-Göran Ekman (uppsatser) och Claes Ahlund (recensioner)

Inlagans layout: Anders Svedin

Distribution: Svenska Litteratursällskapet,

Litteraturvetenskapliga institutionen, Slottet ing. A0, 752 37 UPPSALA

Utgiven med stöd av

Humanistisk-Samhällsvetenskapliga Forskningsrådet

Bidrag till *Samlaren* insändes till Litteraturvetenskapliga institutionen, Slottet ing. A0, 752 37 Uppsala. Samtliga insända uppsatser granskas av externa referenter. Ej beställda bidrag skall lämnas först i form av utskrift och efter antagning även på diskett i något av ordbehandlingsprogrammen Word for Windows eller Word Perfect.

ISBN 91-87666-14-6

ISSN 0348-6133

Printed in Sweden by
Gotab, Stockholm 1999

ka utveckling som texterna i sig utgör och inte [...] någon faktisk biografisk livsprocess som de kan förmodas spegla" (s. 10).

Med sin studie har Lars Nylander lagt en fruktbar och stabil grund för all fortsatt Norénforskning.

Björn Sundberg

Annette Kullenberg, *Strindberg – murveln. En bok om journalisten August Strindberg*. Wahlström & Widstrand, Stockholm 1997.

Alice Rasmussen, *"Det går en oro genom själen..." Strindbergs hem och vistelseorter i Norden*. Carlssons, Stockholm 1996.

Här bara några ord om två populärvetenskapliga böcker om Strindberg, vilka det kan vara på sin plats att uppmärksamma även i *Samlaren*: Annette Kullenbergs *Strindberg – murveln. En bok om journalisten August Strindberg* och Alice Rasmussens *"Det går en oro genom själen..." Strindbergs hem och vistelseorter i Norden*.

Kullenbergs bok lyfter, som titeln anger, fram den journalistiska karaktären i Strindbergs texter; inte bara i det han skrev för dagspress och periodica utan i snart sagt alla de texter som formades av hans hand. Etiketteringen murvel får ju också sägas vara kongenial, och redan på bokens omslagsflik erinras vi om hur Strindberg själv – när han var på *det* humöret, Strindbergs humör och åsikter kunde ju som bekant växla som aprilväder – haussade värvet i det som Balzac kallade tankens horhus: "Jag tror att konsten att just nu, medan sättaren väntar, behandla en fråga av vikt för kommande tider, fordrar mer sinnesnävar, klarsynthet och skarpt förstånd, förmåga att urskilja huvudsaken från alla överflödiga detaljer, att just nu träffa det enda slående motivet bland så många som erbjuda sig, men som den smala tidningsspalten ej rymmer, fordrar mer talang än den långsamt hopknogade, på den tysta kammaren, i den stilla naturen sammanmediterade pjäsen eller romanen..." (ur *Likt och olik 1*).

Bokens uppbyggnad följer en handfast mall. Strindbergs texter har ordnats under följande elva rubriker: Reportage, Människor, Referat, Relationer, Polemik, Känslor, Stilistik, Miljö, Ingress, Tips och Inlägg. Varje avdelning inleds med en introducerande kommentar av Kullenberg, sedan följer textutdrag från Strindbergs verk och till varje utdrag fogar Kullenberg sina reflexioner och iakttagelser. Härill kommer ett koncentrerat kalendarium över Strindbergs liv och verk, en (tyvärr slarvig) litteraturförteckning samt inledning och förord av Kullenberg själv och av massmedieforskningsprofessor Lennart Weibull, som varmt anbefaller Kullenbergs volym.

Själva den indelning som görs av Strindbergs texter i

de ovan nämnda elva kategorierna kan emellanåt kännas litet krystad – men stor sak i det; de texter Kullenberg lyfter fram är genomgående välvalda och om man s.a.s. bara håller sig till Strindbergs texter får man en antologi eller ett brevarium att gärna återvända till. Det är väl ofrånkomligt att diskrepansen mellan Strindbergs text och Kullenbergs egna kommentarer emellanåt känns besvärande, men på det hela taget lyckas Kullenberg etablera en balans mellan grundtext och exeges. Gärna tar hon fram en detalj i Strindbergs text och bygger upp sina resonemang därutifrån – precis som Strindberg själv ofta gjorde. Om man skall lyfta fram någon särskild aspekt som Kullenberg renodlar i sin kommentar får det bli det filmiska handlaget; Strindbergs öga arbetar som kamerans lins. Men behållningen av Annette Kullenbergs bok ligger inte så mycket i enskildheter – det intressanta med hennes urvalsvolym är just att den hjälper oss att se en tydlig kontur: murveln, the underdog, och tydliggör den teknik och de grepp Strindberg brukade.

*

Strindberg var som bekant en stor flyttare; ofta av yttre nöd tvång, men som övertiteln till Alice Rasmussens bok påminner oss om drevs han även från plats till plats av en inre oro. Med hennes bok i hand kan vi följa Strindbergs vandring från Sundhetscollegiums hus på Riddarholmen, där han föddes, till Blå Tornet på Drottninggatan, där hans liv ändades.

De olika bostäderna dokumenteras med hjälp av fotografier (samtida och av senare datum) och teckningar och beskrivningar i brev. Strindbergs reaktioner på och intryck av dessa miljöer fångas upp och paras med reflexioner över miljöernas inspiration för de litterära verken. Därtill ges en hel del värdefulla kulturhistoriska upplysningar och porträtt av Strindberg och honom närstående personer samt även en och annan notis av mer kuriosartad natur, t.ex. att Strindberg inledde sin nikotinkarriär som 13-åring, rökandes Caporal i blå förpackning. Och så träder den värld som en gång var Strindbergs oss till mötes. Härutöver ges också bl.a. en kronologisk översikt över Strindbergs liv, alfabetiska och kronologiska förteckningar över Strindbergs bostäder och vistelseorter, en ambitiös litteraturförteckning och ett initierat förord, signerat Björn Meidal.

Tack vare Alice Rasmussens tålmodiga pusselarbete kan man alltså med dokumentens hjälp följa Strindberg i spåren. Strindbergs läsaren kan här 'slå upp' den miljö ett bestämt verk skrevs i, men boken är inte bara ett uppslagsverk – den tål även att sträckläsas (även om man då kan irriteras av en del onödiga iterationer). Såväl författare som förlag har all heder av den genomarbetade volymen.

Björn Sundberg